

מחר

מיטב המאמרים הווראטים והסיפורים
ב'לקראת שבת מלכתא'
אתם מוזמנים לעיין בניוזלטר
שישלח מחר יום ה'

הדף היומי בבלי: מסכת בבא קמא דף נ'
הדף היומי בהלכה: סימן קמ"ד מסעיף ד' עד סימן קמ"ו סעיף ב'
המוסר היומי: שמה"ל חלק ב' פרק י"ט 'והנה כאשר' עד 'והנה על'

לוח
לימוד
יומי

האם חייבים לקרוא שניים מקרא ואחד תרגום עם פירוש רש"י?

ועדות על מנהג החפץ חיים למעשה בשניים מקרא ואחד תרגום

אינו מבין לא נחשב לו כלימוד כלל.

ומכל מקום כתב הגר"ח קניבסקי (דרך שיחה ח"א עמוד ב) שגם אם אינו מבין התרגום כל כך [ואי אפשר לו בקריאת התרגום וגם פירוש רש"י], עדיף לקרוא את התרגום מאשר פירוש רש"י ומשום שתקנת חכמים היא שיגיד התרגום.

חידוש דין נוסף מצאנו בענין זה, שהלומד שנים מקרא ותרגום, וגם פירוש רש"י, כתב הגר"נ קרליץ (חוט שני ח"ד פפ"ז ס"ק ב אות ג) שאם לומד את פירוש רש"י בנוסף לתרגום, שאינו צריך להוציא בשפתו את הפירוש רש"י כמו שצריך לעשות בתרגום, אלא די שיעיין בדבריו מבלי להוציא בשפתו. ורק באופן שלומד פירוש רש"י מבלי קריאת התרגום [כמו שכתב השו"ע שיוצא בזה] צריך שיוצא הפירוש רש"י בשפתו כמו קריאת התרגום.

ובדבר מנהגו למעשה של מרן החפץ חיים, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ז סימן לג) ששמע בעדות נאמנה שהחפץ חיים היה קורא, שנים מקרא ואחד תרגום ופירוש רש"י, ולאחר מכן למד אף את פירוש הרמב"ן.

- זוית הלכתית יתד נאמן

כתב השו"ע (סימן רפה סעיף ב) שאם לומד הפרשה עם פירוש רש"י זה נחשב כמו קריאת התרגום ודי בזה, אבל ירא שמים יקרא גם תרגום וגם פירוש רש"י. ובטעם הדבר שיש לקרוא גם תרגום וגם פירוש רש"י, כתב המשנ"ב (שם ס"ק ו) כי התרגום יש לו מעלה שניתן בסיני וגם הוא מפרש כל מילה ומילה, ופרוש רש"י יש לו מעלה, שהוא מפרש את הענין על פי מדרשי חז"ל יותר מהתרגום, וסיים המשנ"ב 'ובאמת כן ראוי לנהוג לכל אדם, שילמוד בכל שבוע הסדרה עם פירוש רש"י מלבד התרגום, כי יש כמה פרשיות בתורה ובפרט בחלק ויקרא שאי אפשר להבינם כלל על ידי תרגום לבד'.

לשון חריפה יותר שלימוד פירוש רש"י הוא בזמננו חיוב מדינא, כתב החפץ חיים באגרותיו (אגרות ומאמרים אגרת יח) 'שלא יאמר האדם המעביר פרשיותיו שנים מקרא ואחד תרגום, שבוה יוצא ידי חובה, כי בזמן הגמרא היה התרגום לימוד גדול ונכבד שעל ידו הבינו ההמון את התורה, מה שאין כן אצלנו, אין יוצאים ידי חובה בתרגום, לפי שאין המוני בני ישראל מבינים אותו, וצריך לביאור נכבד שיפרש היטב את התורה, וביאור רש"י הוא כזה, והוא אצלנו מדינא במקום התרגום'.

והוסיף עוד החפץ חיים (ליקוטי אמרים פ"ה), שמה שנהגו לקרוא שנים מקרא ואחד תרגום, משום שעל ידי זה יתבונן במקרא ויתן את ליבו להבין הדברים, ואז נחשב לו כלימוד מקרא, שהרי אם

טעו והוציאו ספר תורה שאינו מיועד לקריאה הנוכחית - האם מותר להשיבו לארון הקודש?

בית כנסת שיש בו כמה ספרי תורה, ואחד מהם גלול למקום הקריאה, והאחרים גלולים למקומות אחרים, כגון 'מפטיר' של ראש חודש וכדומה, וטעו והוציאו את הספר שאינו גלול למקום הקריאה - יש אומרים שאסור להשיבו למקומו, מחשש להוצאת לעז על פגם בספר התורה, ויש מתירים. ולמעשה, כאשר הציבור ניאות להמתין עד שיגללו את הספר שהוציאו למקום הנכון - כמצוי ברוב המקומות בזמננו - אין להשיב את הספר לארון. ואם עתידים לקרוא בספר זה ביום זה, כגון שמדובר בספר הגלול למפטיר של ראש חודש ובשבת ראש חודש - לכל הדעות מותר להשיבו למקומו, כיון שיקראו בו לאחר מכן, ויוודע כי אינו פגום. [סימן קמד, סעיף ד; ביאורים ומוספים דרשו, 10]

מדוע אסור לתרגם את קריאת התורה ליידיש או לאנגלית?

בזמן חכמי הגמרא היו מתרגמים את קריאת התורה - לאחר כל פסוק - לשפה הארמית שהיתה שגורה בפי העם, כדי שבינו כולם את הקריאה. במשך הדורות התדלדלה ידיעת הארמית ושוב לא היתה בכך תועלת, ופסקו רוב ישראל מלתרגם. ואף שגם כיום ישנה אפשרות לתרגם לשפה השגורה בפי העם, כגון ליידיש או לאנגלית, אסור לעשות כן, משום שאין היתר לתרגם את התורה בציבור בשעת הקריאה אלא בתרגום אונקלוס שניתן בסיני (ונשכח, ואונקלוס חזר וסידרו ברוח הקודש) וכיוצא בו, ולא בתרגומים מאוחרים, שאין ביד מחבריהם לכוון אל האמת המוחלטת בכוונת פשוטו של מקרא. [סימן קמה, סעיף א ו'ק א ו'ד; ביאורים ומוספים דרשו, 1]

נכנסת לבית הכנסת באמצע קריאת התורה - האם מותר לך לצאת?

מעת שפותחים את ספר התורה כדי לקרוא בו אסור לצאת מבית הכנסת, ואף אם כבר שמע קריאת התורה, ויש עשרה המקשיבים לקריאה מלבדו. וגם בין העליות אסור לצאת אלא אם נותרים עשרה בבית הכנסת, והוא עצמו כבר שמע קריאת התורה, או מתכוון לשוב ולהכנס עד העלייה הבאה; ואף באופן זה אין היתר לצאת אלא באקראי ולצורך גדול. ומי שנכנס לבית הכנסת באמצע קריאת התורה ואינו מהמתפללים במנין זה - יש שהסתפק אם רשאי לצאת, ויש שהחמיר, ויש שהקל בשעת הדחק; אך בין העליות רשאי לצאת אף כשאין צורך גדול בדבר. ובאמצע קריאת ההפטרה - יש שכתב שמותר לצאת. [סימן קמו, סעיף א, ס"ק א-ג, וביה"ל ד"ה כשהוא וד"ה אבל; ביאורים ומוספים דרשו, 1-2]

אתמול למדנו

- הקריאה בספרי הנביאים מכונה 'הפטרה', מלשון פטור וסילוק, שמסיימים ומסתלקים בקריאה זו מסדר התפילה והקריאה של שחרית.
- בית כנסת שאין בו ספרי קלף לקריאת ההפטרה, ומביאים אותם תמיד מבית כנסת אחר, ואירע שהוצרכו להמתין זמן רב עד שיביאוהו - יש אומרים שאין רשאים להמתין, ויש חולקים.
- יש לגלול את ספר התורה למקום הקריאה לפני שעת הקריאה, כדי שלא יצטרכו הציבור להמתין עד שיגללוהו; ואם לא גללוהו לפני התפילה, יש לגללו בשעת פסוקי דזמרה.

מחר נלמד

- איסור הדיבור בשעת קריאת התורה
- מה מותר לעשות בין העליות בקריאת התורה?
- החמצת מילה בקריאת התורה - האם צריך לשוב ולשמוע את הקריאה?